

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

RIVM Corona Gedragsunit, verdiepende interviews – 15 december 2020

Ronde 8: Feestdagen in coronatijd

Voor de 8^e keer sinds de start van de corona-pandemie hebben we mensen geïnterviewd om bepaalde inzichten uit het vragenlijstonderzoek uit te diepen en inzichten op te doen voor het vervolg van de pandemiebestrijding. De focus in deze 8^e ronde lag op de feestdagen, in een periode waarin de besmettingen net weer begonnen te stijgen, maar een harde lockdown nog niet erg in beeld was.

Onderstaande analyse is gebaseerd op telefonische interviews met 67 geïnterviewden, waarvan 15 cohort geïnterviewden en 52 eenmalige geïnterviewden. Voor de selectie van de eenmalige geïnterviewden zijn voornamelijk – maar niet uitsluitend – mensen geselecteerd die van plan zijn de feestdagen met mensen van andere huishoudens te vieren. Daarnaast is bij de selectie rekening gehouden met variatie in woonsituatie (alleenwonend, met kinderen of met andere volwassenen) en zijn er zowel mensen met als zonder onderliggende medische aandoening geselecteerd. De interviews zijn gehouden tussen 27 november en 1 december 2020.

Kerstplannen

Van de geïnterviewden die aangeven van plan zijn kerst te vieren, heeft nog niet iedereen een concreet plan. Sommigen wachten op wat er gezegd wordt in de persconferentie van 8 december. De meesten geven aan kerst binnen bij iemand thuis te gaan vieren. Een enkeling is van plan naar de kerk te gaan op kerstavond, buiten kerst te vieren of online samen te komen met familie of vrienden. Mensen vieren het hoofdzakelijk thuis omdat ze weinig andere mogelijkheden zien (horeca dicht, negatief reisadvies voor buitenland). Zes van de geïnterviewden geven aan dit jaar (waarschijnlijk) geen kerst te vieren, waaronder iemand die al jaren geen kerst meer viert.

Kerst wordt vooral in kleine gezelschappen gevierd dit jaar

Degenen die al kerstplannen hebben, blijken hun plannen te hebben aangepast vanwege corona. De meeste geïnterviewden zijn voornemens zich te houden aan de maximale groepsgrootte (maximaal drie gasten), omdat ze dit als belangrijke strategie zien om veilig kerst te vieren. Velen kiezen ervoor kerst dit jaar 'op te knippen': kerst vieren op meerdere dagen met kleine gezelschappen in plaats van zoals voorgaande jaren met één groter gezelschap op één dag. Mensen met een kwetsbare gezondheid maken ook deel uit van deze kleine gezelschappen.

Veel genoemde redenen om kerst dit jaar in kleine groepjes te vieren zijn dat men denkt dat de verspreiding van het virus daardoor beperkt wordt, afstand houden makkelijker is of omdat mensen zich aan de regels willen houden. Mensen geven wel aan de regel over met hoeveel mensen je mag samenkomen onduidelijk te vinden (gaat het om absolute aantallen of om het aantal huishoudens en vanaf welke leeftijd tellen kinderen mee) of inconsistent te vinden (een alleenstaande mag wel op bezoek bij een huishouden van vier personen, maar niet andersom).

Strategieën om veilig kerst te vieren

Afstand houden is, naast het hanteren van de maximale groepsgrootte (maximaal drie gasten van 13 jaar of ouder op een dag ontvangen) de meest genoemde strategie om veilig kerst te vieren. Geïnterviewden noemen een aantal zogenoemde 'facilitators' om makkelijker afstand te kunnen houden: kiezen voor het grootste huis, tafelschikking op huishouden, lange of aparte tafels. Naast afstand houden worden handen wassen, buiten afspreken en thuisblijven bij klachten als belangrijke strategieën genoemd. De strategie thuisblijven met klachten is niet

altijd een expliciete afspraak, geïnterviewden geven aan er op te vertrouwen dat gasten (goede bekenden) dat zullen doen. Minder genoemde strategieën zijn ventileren, het huis desinfecteren (zoals deurklinken), de week voor kerst op eigen initiatief in quarantaine gaan om dierbaren tijdens kerst te beschermen, op tijd inkopen doen en ieder zijn eigen eten laten meenemen.

Mensen vinden het jammer om kerst dit jaar met minder mensen te vieren

Ondanks de beperkende maatregelen, voelen de feestdagen voor sommigen niet anders dan anders. Een groter deel geeft echter aan het jammer te vinden dat ze kerst dit jaar niet zoals in eerdere jaren kunnen vieren. Verreweg het meest genoemd reden is dat geïnterviewden het jammer vinden om de kerst dit jaar noodgedwongen met een beperkter gezelschap te vieren. Andere zaken die worden genoemd zijn: het doorbreken van de jaarlijkse traditie om kerst met de hele familie of met een vaste groep vrienden te vieren, het ontbreken van de kerstsfeer, de gesloten horeca, de nachtmis die niet door kan gaan en het (als gevolg van het besluit om kerst dit jaar online te vieren) gemis van de gezelligheid van fysiek aanwezige gasten. Toch geven veel mensen ook aan dat 'het even niet anders is'. Ze accepteren de situatie en proberen er het beste van te maken. Dit betekent dat ze het met kerst in kleine gezelschappen gezellig gaan maken.

"Het is minder gezellig, maar ' wat moet, dat moet'. Het terugdringen van het virus is nu toch even belangrijker dan de traditionele kerstviering".

Alternatieve kerstviering heeft ook positieve kanten

Een deel van de geïnterviewden ziet (ook) positieve kanten aan de alternatieve kerstviering dit jaar. De vier meest genoemde 'voordelen' zijn: kerst vieren met je eigen gezin/kinderen (in plaats van met de hele familie) is ook wel eens gezellig en relaxt, kerst met een beperkt aantal dierbaren zorgt voor meer aandacht voor elkaar en ruimte voor andere gesprekken, het zorgt voor minder organisatie en gestress (qua voorbereidingen voor kerstdiner, reizen, logeerpartijen) en het gaat gepaard met minder sociale verplichtingen zoals bezoeken.

Kerst roept dit jaar bij sommigen zorgen op

Naast de positieve kanten van een alternatieve kerstviering en gevoelens van berusting, zijn er ook mensen bij wie kerst in dit coronajaar een negatiever gevoel oproept dan in andere jaren. Deze negatieve gevoelens variëren van minder zin in de feestdagen hebben en het ontbreken van een kerstgevoel, nu evenementen niet kunnen doorgaan, tot kerstsfeer missen in straten en winkels en teleurgesteld zijn dat vakanties niet kunnen doorgaan. Daarnaast geven mensen aan zorgen te hebben over mensen die al lang geen sociaal contact hebben gehad en nu ook niet samenkomen tijdens kerst. In dit kader worstelen geïnterviewden met conflicterende gevoelens tussen enerzijds je aan de maatregelen willen houden en anderzijds kerst willen vieren met kwetsbare dierbaren (bijv. ouders op leeftijd), omdat dit misschien de laatste kerst samen is. Verder zijn er gevoelens van zorgen over mensen die minder zorgvuldig met de maatregelen omgaan. Tot slot geven sommige mensen aan helemaal geen feestgevoel te hebben, wetende dat er zoveel mensen zijn overleden en in het ziekenhuis liggen door corona.

Sinterklaas viering

Naast de kerstplannen hebben we geïnterviewden gevraagd naar hoe zij Sinterklaas gaan vieren. Driekwart van de geïnterviewden die aangeeft Sinterklaas te vieren, zegt dit op een andere manier te gaan vieren dan andere jaren. Het belangrijkste verschil is dat men het in kleinere gezelschappen gaat vieren (maximaal drie gasten van 13 jaar of ouder) en zo veel mogelijk rekening probeert te houden met de afstand- en hygiëneregels. De mensen die Sinterklaas niet in kleine gezelschappen gaan vieren zijn de paar geïnterviewden die het op hun werk of op school vieren. Verreweg de meeste mensen vieren Sinterklaas fysiek bij iemand thuis. Een aantal kiest voor een online variant (via beeldbellen). Voor de mensen die

Sinterklaas graag fysiek vieren met meerdere mensen, is een digitale variant een minder leuke optie. Toch zijn er ook mensen die met de beperkingen van een digitale variant creatief omgaan en er zelfs voordelen van inzien.

"We hebben allemaal cadeautjes voor elkaar gekocht en die worden dan met Zoom uitgepakt en daarna gaan we een spelletje spelen. Je moet er een mouw aan passen. Eigenlijk wel leuk om het een keer zo te proberen".

Factsheet Veilige Feestdagen

Hoe kunnen mensen vanuit gedragsperspectief ondersteund worden om de feestdagen veilig door te brengen? Specifiek voor communicatie- en beleidsprofessionals worden in [Veilige feestdagen, factsheet voor communicatie- en beleidsprofessionals](#) concrete suggesties gedaan om mensen te ondersteunen veilig en gezond de komende feestdagen te vieren, alleen of met anderen.

De inzichten uit onder meer bovengenoemde telefonische interviews hebben hiervoor de basis gevormd.